

Ефекти на финансовите кризи върху търговските дефицити на страните

АВТОР:

Деница Живкова Турлакова, спец. Финанси, група 21, ф.№3233

Резюме

Търговският баланс представлява разликата между сумата на износа и тази на вноса. За да има търговски излишък в дадена страна, тя трябва да осъществява по-голям износ, отколкото внос. Дефицитът е точно обратното – една страна купува повече, отколкото продава. Излишъците в една част на света задължително се проявяват като дефицити на друго място. В дългосрочен план, търговският дефицит може да доведе до обезценяване на местната валута и увеличаването на чуждестранния дълг. Европа и Америка все още не са излезли от кризата окончателно и необратимо – продължават да действат причините, породили последната финансова криза: бизнес цикълът, прекалената дерегулация на стопанската дейност и особено във финансовия сектор, острите дисбаланси между вътрешно потребление и износ и между потребление и натрупване в най-големите страни и региони на света, икономическата и социалната поляризация на национално, регионално и световно равнище.

Ключови думи

финансова криза, търговски дефицит, търговски излишък, валута, дълг, лихвен процент

Теза

Финансовите кризи предизвикват всеобщ дисбаланс в световната икономика – положение, при което в някои държави има повтарящи се и мащабни излишъци, докато в други има повтарящи се и мащабни дефицити. Държавите-кредитори с огромни търговски излишъци (напр. Германия, Китай, Япония, държавите износителки на петрол) печелят повече от износ, отколкото изразходват за внос, като съответно предоставят излишните средства под формата на кредити чрез международните финансови пазари. Държавите-длъжници с огромни търговски дефицити (напр. Гърция, САЩ) не изнасят достатъчно, за да обезпечат вноса си, поради което компенсират разликата, като заемат необходимите им средства на международните финансови пазари. Световната финансова криза от 2007-2008 година насам катализира настоящите дисбаланси в световната икономика, като предизвика увеличаване на паричното предлагане, намаляване на лихвения процент и купуване на държавен дълг.

Изложение

Търговският баланс е нетната разлика между стойността на износа и вноса, и показва дали има търговски излишък (повече пари влизат в страната) или търговски дефицит (повече пари излизат от страната). В една държава се натрупва излишък, когато износа на стоки и услуги превъзхожда вноса, т.е. когато нейното производство е по-голямо от потреблението ѝ. Дефицит се появява, когато тя внася повече, отколкото изнася, т.е. когато държавата изразходва повече средства за плащане на вноса, отколкото печели от продажбите по износа. В първия случай държавата е кредитор спрямо останалия свят, докато във втория случай тя е длъжник. Излишъците в една част на света задължително се проявяват като дефицити на друго място.

Търговският дефицит може да доведе до значителен вътрешен дълг. В дългосрочен план, търговският дефицит може да доведе до обезценяване на местната валута и увеличаването на чуждестранния дълг. Това увеличение на дълга ще намали доверието в местната валута, което неминуемо ще намали нейното търсене и по този начин и

Ефекти на финансовите кризи върху търговските дефицити на страните

стойността ѝ. Освен това, значителният дълг вероятно ще доведе до сериозна финансова тежест за бъдещите поколения, които ще бъдат принудени да го изплатят.

Заемането на средства обикновено означава, че частният дълг, т.е. дългът на потребителите и дружествата, се увеличава. Логично е, когато на международните финансови пазари излишните средства на големите износители са достъпни на ниска цена, банките и другите финансови институции да ги насочват към най-нуждаещите се. Дружествата и потребителите в икономиките, които желаят да потребяват повече, отколкото произвеждат, са очевидните потенциални клиенти. Съществува обаче проблемът с лошите кредити, т.е. кредитите, които не могат да бъдат погасени, напълно или частично. Когато една банка не получи обратно (всички) дължими ѝ средства, тя се затруднява да изплати (всички) средства, които дължи на вложителите, на други банки или на притежателите на облигации. През последните години банките предоставиха големи суми под формата на потребителски кредити и кредити за строеж; поради растящата безработица потребителските кредити престанаха да бъдат обслужвани, както и кредитите за строеж, тъй като предприемачите не успяваха да продадат жилищата и офисите, застроени с очакването да се реализира голяма печалба. Рисковото кредитиране постави началото на текущата криза, тъй като този вид кредити първи излязоха в просрочие и посочиха слабости в начините, по които банките са отпусkali кредити. Рисковите ипотечни кредити са били предоставяни на кредитополучатели, които са можели да ги изплатят единствено ако цените на недвижимите имоти продължат да се покачват, в условията на бърз икономически подем и запазване на ниски лихвени проценти. Тези предположения се оказаха погрешни, като принудиха кредитополучателите да изпаднат в просрочие и изложиха банките на опасност от големи загуби.

Когато се анализират нарушенията на равновесието, от които страда икономиката на САЩ, повечето експерти подценяват влиянието на американския търговски дефицит или са напълно безучастни към него, а всъщност то е съществено. Още по-малко споменават произхода на този дефицит, който е пряко следствие от спасителния план, изработен от Американското министерство на финансите по време на азиатската криза от 1997 г. А на практика тази програма, приложена от Международния валутен фонд (МВФ), доведе до надуването на балона с недвижимите имоти, който се спуска през 2007 г. и разклати из основи финансовата система.

Преди 1997 г. САЩ отчитаха търговски дефицити, които едва превишаваха 1 % от брутният им вътрешен продукт (БВП). В духа на администрацията Клинтън една от основните цели на намаляването на бюджетния дефицит е да предизвика спад в лихвите, който от своя страна да доведе до спад на долара. По-евтината зелена валута всъщност би направила американските продукти по-конкурентоспособни на международния пазар, което би подобрило салдото на търговския баланс и би стимулирало икономиката. Впрочем, точно това стана през двете години след влизането на Бил Клинтън в Белия дом – през 1993 и 1994 г. доларът падна, дефицитът спрямо БВП (който по онова време нарастваше с 3 % на година) се стопи.

Въпреки всичко обаче Робърт Рубин, избран за министър на финансите през 1995 г., обяви желанието си за политика за силен долар. Макар че дори само това заявление предизвика покачване на зелената валута от средата на годината, всъщност планът за спасение от 1997 г. стабилизира покачването на американския долар.

Дотогава на Южна Корея, Хонконг, Сингапур и Тайван се гледаше като на модели за развиващи се страни. Те от десетилетия отбелязваха значителен растеж, а в най-напредналите (Тайван и Южна Корея) жизненият стандарт се доближаваше до европейските норми. Въпреки това, когато настъпи кризата от 1997 г., те бързо бяха